

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/129/2017
Identifikačné číslo spisu: 1416210694
Dátum vydania rozhodnutia: 07.12.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Ladislav Górasz
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:1416210694.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletú Q., narodenú XX. A. XXXX, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Bratislave, bývajúcú v O., dieťa rodičov, matky G., bývajúcej v O., zastúpenej Mgr. Alexandrou Rapiovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Dobrovičova 6 a otca G., bývajúceho v W., zastúpeného JUDr. Gabrielou Zelemovou, Advokátska kancelária Zelemová & Stankovianska, so sídlom v Bratislave, Heydukova 16, o návrhu matky maloletej na zmenu neodkladného opatrenia, ktorá vec bola vedená na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 25 P 264/2016, o dovolaní otca maloletej proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 2. marca 2017 sp. zn. 11 CoP 63/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava IV uznesením z 19. decembra 2016 č. k. 25 P 264/2016-45 nariadil neodkladné opatrenie, podľa, ktorého otec maloletej prevezme maloletú a po stretnutí s ňou (spôsobom a v čase určenom uznesením z 20. januára 2014 č. k. 25 P 346/2013-53) odovzdá maloletú matke v mieste jej bydliska s tým, že sa týmto rozhodnutím zrušuje uznesenie z 20. januára 2014 č. k. 25 P 346/2013-53 v časti, ktorou súd určil, že odovzdanie a prevzatie maloletej sa uskutoční v mieste bydliska otca.

2. Krajský súd v Bratislave, konajúci o odvolaní otca maloletej, uznesením z 2. marca 2017 sp. zn. 11 CoP 63/2017 potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie.

3. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal otec maloletej dovolanie. Prípustnosť a dôvodnosť dovolania vyvodzuje otec maloletej z ustanovenia § 420 písm. f/ zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) v spojení s ustanovením § 2 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“) tvrdiac, že odvolací súd „nedostatočným a nepreskúmateľným odôvodnením rozhodnutia mu odňal možnosť konať pred súdom, keď mu znemožnil uskutočňovať jemu

patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, keď navyiac preskúmateľné nie je ani rozhodnutie súdu prvej inštancie“, čím okrem uvedeného „maloletej odňal právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť ako jej to zaručuje čl. 41 ods. 4 Ústavy SR a ktoré práva jej vyplývajú z viacerých ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa, a to bez akéhokoľvek odôvodnenia najvyššieho záujmu maloletého dieťaťa“.

4. Matka maloletej navrhla posúdiť dovolanie ako nedôvodné a zamietnuť ho.

5. Kolízny opatrovník navrhol, aby súd zväzil možnosť striedavej úpravy odovzdávania a prevzatia maloletej.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) skúmal, či je dovolanie otca maloletej procesne prípustné a dospel k týmto záverom:

7. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých, ktorá je upravená v CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého „na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak“. CMP v § 76 a § 77 CMP obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní, „neustanovujú inak“ pokiaľ ide o prípustnosť dovolania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých; prípustnosť dovolania otca maloletej bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP, ktoré upravujú, kedy je dovolanie prípustné.

8. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového a nesporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, účastníkmi konania ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania, ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012 (poznámka: pokiaľ sa v ďalšom texte tohto uznesenia odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

9. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou, ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia, ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán (účastníkov), ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo/357/2016, 3 ECdo/154/2013, 3 Cdo/208/2014).

11. Nadalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS

172/03 (poznámka: pokiaľ sa v ďalšom texte tohto uznesenia odkazuje v zátvorke na „ÚS“, ide o odkaz na rozhodnutie ústavného súdu príslušnej spisovej značky)].

12. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

13. Otec maloletej namieta existenciu procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane (v danej veci účastníkovi), aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú túto procesnú vadu, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane (účastníkovi), aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces, ale pre procesnú stranu (účastníka) nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

16. Otec maloletej vidí procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP v tom, že napadnuté uznesenie je - ako tvrdí - nedostatočne odôvodnené, až arbitrárne.

17. Otázku prípustnosti dovolania, prípustnosť, ktorého dovolateľ vyvodzuje z nedostatočného odôvodnenia, alebo arbitrárnosti napadnutého uznesenia, dovolací súd v praxi rieši často. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť rozhodnutia a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality odôvodnenia) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila (len) tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Vada tejto povahy nebola považovaná za dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania. S tým názorom sa stotožnil aj ústavný súd (I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016).

18. Vzhľadom na odlišnosti prístupu senátov najvyššieho súdu k riešeniu otázky dopadov nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti rozhodnutia na prípustnosť dovolania, bolo vyvolané zjednocujúce stanovisko R 2/2016, ktoré zotrvalo na zásade, podľa, ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) „inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“ (teda nie zmätočnosť a v dôsledku toho ani nie prípustnosť dovolania). Právna veta tohto stanoviska znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Podľa názoru senátu sa zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktorá nadobudla účinnosť 1. júlom 2016, nedotkli podstaty a zmyslu tohto stanoviska; vzhľadom na to treba toto stanovisko považovať za aktuálne aj po uvedenom dni.

19. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

20. Pri skúmaní otázky odôvodnenia preskúmaného rozhodnutia je podľa názoru dovolacieho súdu potrebné naostatok prihliadnúť na povahu konania, v ktorom bolo napadnuté rozhodnutie vydané.

21. Podľa ustanovenia § 325 ods. 1 CSP (§ 2 ods. 1 CMP) neodkladné opatrenia môže súd nariadiť, ak je potrebné bezodkladne upraviť pomery, alebo ak je obava, že exekúcia bude ohrozená. Neodkladné opatrenie je jedným zo zabezpečovacích inštitútov civilného procesu (konania), ktorého zabezpečovacia funkcia má za cieľ dočasnou úpravou eliminovať nepriaznivé následky, ktoré by mohli pred začatím konania, alebo v jeho priebehu nastať. Dočasnosť tohto opatrenia ako jeho základný znak znamená, že vo všeobecnosti (až na niektoré výnimky) nejde o konečnú a definitívnu úpravu vzťahov medzi subjektmi. Nariadením predbežného opatrenia nezískava jeden z účastníkov práva, o ktorých sa má rozhodnúť až v budúcnosti, ale sa ním len dočasne upravuje určitý okruh vzťahov. Aj v prípade vyhovenia návrhu na nariadenie predbežného opatrenia je garantované právo dotknutého účastníka konania na konečnú, definitívnu ochranu poskytovanú súdom rozhodnutím vo veci samej. Rozhodovacia prax Európskeho súdu pre ľudské práva, vylučuje aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 Dohovoru na rozhodovanie v otázke predbežných opatrení (neodkladných opatrení), pretože tieto nie sú rozhodnutiami o občianskych právach, alebo záväzkoch (pozri napr. Apis v. Slovenská republika z 10. januára 2000 č. 39754/98, v ktorom sa konštatovala neaplikovateľnosť čl. 6 ratione materiae v konaní o zrušení predbežného opatrenia/neodkladného opatrenia). Ústavný súd Slovenskej republiky v rámci svojej rozhodovacej činnosti pristúpil k preskúmaniu niektorých rozhodnutí o predbežných opatreniach, zásadne však išlo o ojedinelé prípady charakterizované výnimočnými okolnosťami vecí. V tejto súvislosti ústavný súd judikoval, že zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o predbežných opatreniach (neodkladných opatreniach) môže iba za predpokladu, že by takýmto rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu majúci charakter svojvôle (obdobne III. ÚS 169/2010, III. ÚS 281/07, III. ÚS 526/2015 a iné).

22. Z uvedeného vyplýva, že pri prijímaní takéhoto dočasného a neodkladného opatrenia prevláda požiadavka rýchlosti konania nad úplným preukázaním uplatneného nároku, k nariadeniu neodkladného opatrenia preto stačí, ak sa tvrdené skutočnosti javia ako pravdepodobné a primerane osvedčené.

23. Podľa presvedčenia dovolacieho súdu má odôvodnenie dovolaním napadnutého uznesenia náležitosti v zmysle § 236 CSP („V písomnom vyhotovení uznesenia sa uvedie ... stručné odôvodnenie ...“) a otec maloletej neopodstatnene namieta arbitrárnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. Odvolací súd i súd prvej inštancie zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedli stručné dôvody, ktoré ich viedli k rozhodnutiu (bod 10. uznesenia súdu prvej inštancie a bod 6. uznesenia odvolacieho súdu); ich postup (vo vzájomnej súvislosti s konaním a uznesením prvoinštančného súdu) nemožno považovať za zjavne neodôvodnený, alebo arbitrárny, teda v danom prípade odvolací súd procesne nekonal spôsobom zmätočným, ktorý by mal za následok vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Pokiaľ je rozhodnutie odvolacieho súdu - ako tvrdí otec maloletej - vecne nesprávne a spočívajúce na nesprávnom právnom posúdení (poznámka: najvyšší súd sa nezaoberal otázkou správnosti právnych záverov odvolacieho súdu), otcom maloletej vytýkaná nesprávnosť právneho posúdenia vecí, ale nie je procesnou vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP a nezakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia (viď judikát R 24/2017).

24. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

25. Prihliadajúc na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu (v spojení s návrhom na zmenu neodkladného opatrenia) spĺňa kritériá pre odôvodňovanie uznesenia v zmysle § 236 CSP, lebo obsahuje „stručné odôvodnenie“ okolností podstatných pre rozhodnutie“.

26. Najvyšší súd z uvedeného dôvodu procesne neprípustné dovolanie otca maloletej odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

27. Dovolací súd o nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol podľa § 52 CMP a § 451 ods. 3 CSP.

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.